

APŽVALGA

LIETUVIŲ INFORMACINIS KULTŪRINIS LEIDINYS

Nr. 14

1946 m. kovo 20 d.

NORTINGEN

Rusinama Lietuva

Vis dažniau prabyla žymioji spauda apie Pabaltijį, o ypatin-
gai Lietuvą. Teisingumo balsas sklinda pasaulyje, ir milijonai
vėl gali jį išgirsti. Prabyla ir atsargioji dienninė spauda. Svei-
carų įtakingas dienraštis "Berliner Tagblatt" II.28 rašo:

"Šešioliktoje tarybinėje respublikoje, rodosi, viešpatuoja 10
narių komisija. Tikrovėje ji paglemžta neskaitlingų komunistų
partijos, kuri valdo ir įsakinėja. Penki komisarai rusai, o kiti
penki lietuviai. Rusai komisarai Maskvos prisiusti. Jų pavardės
pakeisto gražiai skambančiomis, lietuviškomis. Tuo būdu Kremlius
nori vietinius gyventojus ir užsienį klaidinti, kad tauta savis-
tviai valdosi, nepriklausoma, turi "kaišvai veikiančią vyriausy-
bą laisvoje 16-toje respublikoje." Tikrovėje Pabaltijo republi-
kos yra visai įjungtos į SSRS. "Lietuviai" komisaras Laurinaitis
anksčiau vadinosi Javrinov, o iš Augustinovskiį tampa Augustinai-
tis. Komunistų partijos pirminis sekretorius yra lietuvis, bet jo
galia pareina keturių rusų pasekretorių. Centrinio vykdomojo ko-
miteto 70 % narių yra rusai. Rusai komisarai, partijos sekretoriai
ir šiaip jau įvairūs partijos pareigūnai ne vieniši svetimoje tau-
toje. Jie suranda šį tą su rusais, kurie atvyko per pastaruosius
mėnesius vieton pabėgusių, išvežtų Vokietijon, Lenkijon ar lietuvių
ištremtų Sibiru. Šiandien Vilniuje yra 150.000 gyventojų, o jų
tarpe yra 40.000 atvežtų rusų. Kaune iš 130.000 gyventojų jau 20
tūkst. rusų naujakurių. Panašus gyventojų santykis daugelyje Lie-
tuvos miestų ir miestelių.

Vieniši pabaltiečiai veda nedaug žadančią kovą už laisvę. Ji
pradėta 1939 m., kai pirmą kartą bolševikai įžengė. Ji tęsta ir
ginklas nukreiptas prieš naują okupantą - vokiečių. Jau greitai
sukaks dveji metai, kai 1944 m. balandžio mėn. vokiečių mobilizuo-
jami kariuomenės ar darbams pasirinko mišką. Ten gimė naujos
rinktinės, kurių vyrai kariškai gerai paruošti ir puikiai gink-
luoti... Bolševikų 50.000 vyrų įgula kovoja prieš 30.000 lietu-
vių, ištvermingų partizanų. Bolševikų baudos būriai nuo 80 iki 300
vyrų siaučia Lietuvoje, kad atgrąšius lietuvius nuo partizaninio
pasipriešinimo... Nuo 1944 m. balandžio mėn. iki 1945 m. gruodžio
mėn. krito 20.000 partizanų. Tuo pat metu 40.000 lietuvių išvež-
ta į Rytus prievartos darbui. Didžiuma lietuvių siunčiami į Ja-
nuckąją sritį, naujas anglių kasyklas, į šiaurę nuo Uralo.

Antrosios bolševikų okupacijos laikotarpio pirmaisiais mėne-
siais daugelis ūkininkų darbininkų, o ypač šviesuomenės ištremta,
nors jie vokiečiams nepataikavo ir dažnai jų užmačioms priešino-
si. Suimtieji kelis mėnesius laikyti Kauno ar Vilniaus kalėjimuo-
se, o vėliau būriais po 800 ar 1000 asmenų išvežti į Rytus. Dabar-
tiniu metu kas mėnuo išveža po 2.000-3.000 asmenų. Išvežtųjų gy-
venimo, maitinimo ir darbo sąlygos yra siaubingos... O tų įvykių
metu dalis civilizuoto pasaulio nesiliauna piktintis vien tik na-
cių stovyklomis."

Alfonsas Giedraitis

Ištrėmimo kely

Palieki, tėviške, arimuos
 Su savo sielvartais, kančia.
 O mes išaujam piligrimais
 Toli, toli iš čia.

Ir skelbsime visam pasauliui
 Visų kraštų kalba,
 Kad po mels - pikta apgaule
 Krauju pasrūvus Lietuva.

Kokiam tai užmario kvartale
 Pavasari žibutės žvelgs.
 Ten susirinks veidai išbėlę
 Ir skausmas širdis jų sugels.

Ir smaugs juos ilgesys didysis,
 Krickliai taškys putas, -
 Širdis taip trentinio blaškysis,
 Kelius tėvynėn kol atras.

T O L Y N

Mes brendam ištrėmimo kelią,
 Lyg karavanai per stepes.
 Kimus adventini varpeli,
 Kur tavo balsas mus nuves?...

Į gelsvą piramidžių šalį,
 Ar į paunksmę milžinų?
 Liepsnos ten aukurai bedalių,
 Aidės ten giesmės trentinių.

Tolyn, tolyn - vis veržias šaukamas.
 Tolyn - nė žingsnio atgalios.
 Tik ten toli, kur nieks nelauks mus,
 Ten mūs troškimai apsistos.

Kimus adventini varpeli,
 Kur tavo balsas mus nuves?
 Štai brendam ištrėmimo kelią,
 Lyg karavanai per stepes...

STEFAN ZWEIF

Klausytojams, kuriems vertėjas šią istoriją tuo pat vertė, buvo aišku, kad šis pabėgėlis yra vienas tų iš rusų divizijos, kuri kovojo Prancūzijoje. Su pusiau geraširdiška, pusiau buklia šypsena rusas noriai pasakojo toliau. Vos tik pasveikęs, jis teiravėsis slaugės kur yra Rusija. Ji parodžiusi kryptį. Saulės ir žvaigždžių pagalba jis įsidėmėjęs kryptį, ir po to staiga pabėgo. Keliavęs naktimis, miegojęs dienomis, kol priėjęs ežerą. Nuo čia jo pasakojimas buvo nebeaiškus. Atrodo, kad jis buvo kilęs nuo Baikalo ežero krantų, tad nusprendes, kad kitoje pusėje ežero turinti būti Rusija. Iš

vienos lūšnos jis pasivogęs du balkius ir lentą irklavimui ir išplaukęs į ežerą, kur jį suradęs žvejys. Baukštus klausimas, ar rytoj jis galėsias jau namie būti, sukėlė visų juoką, kuris galų gale virto užuojauta, ir kiekvienas padovanojo jam po monetą ar banknotą.

Tuo tarpu telefonu buvo susirišta su Montereaux, iš kur atvyko aukštesnis policijos karininkas, kuris su nė kiek nemažesniu vargu surašė įvykio protokolą. Vakarų tautų gyventojams greit pasiaiškėjo koks menkas buvo šio žmogaus išsilavinimas. Apie save jis tik tiek nežinojo, kad jo vardas Borisas. Apie savo tėviškę jis tegalėjo pasakyti, jog ji priklauso kunigaikščiui Mečerskiui /jis sakė priklausos, nors vergija jau seniai prieš jo gimimą buvo panaikinta/. Jis gyvenęs su žmona ir trimis vaikais apie 50 verstų nuo didelio ežero. Dabar svetimasis susikūprinęs stovėjo minios viduryje minios, kuri tarėsi dėl jo likimo. Vieni manė, jog jį reikia perduoti Rusijos pasiuntiniui Berne, kiti, bijodami jo grąžinimo į Prancūziją, atmetė šį pasiūlymą. Policijos pareigūnas abejojo iš kurios pusės reikėtų jį jį žiūrėti: ar kaip į dezertyrą ar kaip į svetimtautį be dokumentų. Paskutiniąją galimybę griežtai atmetė valsčiaus raštininkas, nes tuo atveju valsčiaus savivaldybė turėtų rūpintis svetimtaučio išmaitinimu ir butu. Kažkoks prancūzas supykęs pareikalavo dėl šio nusususio dezertyro nedaryti tiek daug triukšmo ir priversti jį dirbti ar grąžinti atgal. Dvi ponios jį užstojo, pareikšdamos, jog dėl savo nelaimės jis nesąs kaltas. Žmogų iš savo tėviškes išsiųsti į svetimus kraštus esąs nusikaltimas.

Atrodė, kad dėl šio atsitiktinio įvykio išsivystys politinis ginčas, tačiau pasipainiojo vienas asmuo ir pareiškė, kad jis padengsias aštuonių dienų išlaidas šiam žmogui išlaikyti, kol suinteresuotos įstaigos išspręs šį klausimą su pasiuntinybe.

Sioms diskusijoms besitesiant, pabėgėlio akys įtemptai stebėjo vertėję lūpas, kurios tik vienos iš šio viso sąjūdžio jam supranta- mai galėjo pasakyti apie jo likimą. Atrodė, jog jis iš šio viso triukšmo suprato, kad tai yra sprendžiamas jo likimas, ir kai diskusijos nutilo, jis pakėlė maldaujančiai į vertėją rankas, kaip moteris į šventąjį paveikslą. Šis gestas sujaudino visus. Vertėjas jį nuoširdžiai nuramino ir pareiškė, kad jis galės be baimės kurį laiką pasilikti viešbutyje, nes visos išlaidos būsią padengtos. Jis atsisveikino pabėgėlį ir nuėjo į savo viešbutį.

Nejudėdamas stebėjo pabėgėlis atsitolinantį vertėją, su kuriuo tik vienu tegalėjo pasikalbėti. Jo nušvitęs veidas vėl aptemo. Jis sekė akimis vertėją, kol šis pranyko už gatvės kampo. Kai kurie stebėjosi jo keistu elgesiu ir juokėsi. Vieno iš minios geraširdiškai pakvietas, jis su susmukusiais pečiais ir nuleista galva apleido kambarį. Jį nuvedė į viešbučio valgyklą, kur padavėja pasveikindama atnešė stiklą vyno. Pabėgėlis sunkiai atsisėdo ir išmeigęs bereiksmį žvilgsnį išsėdėjo nejudėdamas visą priešpietį. Per langą žiūrėję vaikai kalbino jį ir juokėsi, tačiau pabėgėlis nepakėlė galvos. Įeinantieji taip pat atkreipdavo į jį dėmesį, tačiau jis sulinkusiais pečiais sėdėjo nejudėdamas ir savo baugias akis išmeigęs į stalą. Pietų metu, kai žmonių minia užplūdusi valgyklą pripildė patalpą juoku ir garsiais pokalbiais, pabėgėlis pajuto koks jis yra svetimas šioje judrioje draugijoje. Iš susijaudinimo jo rankos virpėjo, ir jis vos teįstengė prinešti sriubos šaukštą prie lūpų. Staiga per jo skruostą nusirito didelė ašara ir sunkiai nukrito ant stalo. Jis baugiai apsidairė. Kiti žmonės tai pastebėjo, ir patalpoje užviešpatavo tylą. Jis susigėdo, o jo galva vis žemiau ir žemiau sviro ant juodo stalo.

Jis taip sėdėjo ligi vakaro. Visi jį užmiršo, ir niekas nepastebėjo, kai jis staiga pakilo ir išėjo. Prie viešbučio įėjimo jis išstovėjo vieną, du valandas, kol pagaliau vaikai atkreipė dėmesį į jo tamsią stovylą ant apšviestų laiptų ir pačaukė vertėją. Šiam prakalbėjusios jo gimtąja kalba, pabėgėlio veidas vėl nušvito.

- Ko tu nori, Borisai? - paklausė vertėjas geraširdiškai.

- Aš norėčiau atsiprašyti. - nedrąsiai pratarė pabėgėlis, - aš norėčiau paklausti... ar aš galėsiu namo.

- Na, žmona, Borisai, tu galėsi važiuoti namo, - šypsojosi vertėjas.

- Jau rytoj!

Dabar surastėjo ir antrojo veidas. Jo šypsena staiga dingo, - taip maldaujančiai buvo išsterti šie žodžiai.

- Ne, Borisai... dabar dar ne. Kai karas pasibaigs.

- Tai kada? Kada gi tas karas pasibaigs?

- Dievas žino. Mes, žmonės, to nežinom.

- O prieš tai? Anksčiau aš negalėsiu?

- Ne, Borisai.

- Ar tai ilgai truks?

- Taip.

- Dar daug dienų?

- Daug dienų.

- Aš vistiek keliausiu, pone. Aš esu stiprus, aš nepavargsiu.

- Bet gi tu negali. Be to, pakeliui yra dar vienas rubežius.

- Rubežius? - paklausė jis nustebęs. Šis žodis jam buvo svetimas.

Ir vėl su dideliu užsispyrimu jis atkirto:

- Aš jį perplauksiu.

Vertėjas nusišypsojo, nors tai jam buvo skaudu, ir švelniai tarė:

- Ne, Borisai, taip nebus. Rubežius - tai yra svetimas kraštas.

Žmonės neįsileis tavęs.

- Bet aš jiems nieko nedarysiu. Aš savo šautuvą juk numėčiau. Kodėl jie manęs neleis pas mano žmoną, jei aš Kristaus vardu prašysiu?

Vertėjo veidas darėsi vis rimtesnis. Jis pajuto, kaip suspaudė širdį.

- Ne, - tarė jis, - jie tavęs neleis, Borisai. Žmonės dabar nekreivės Kristaus žodžio.

- Tai ką aš turiu veikti, pone? Aš gi negaliu čia likti. Žmonės neįsileis manęs, o aš jų.

- Tu išmoksi jų kalbą, Borisai.

- No, pone, - jo galva nusviro, - aš negaliu išmokti. Aš tegaliu lukuose dirbti, daugiau nieko. Ką gi aš galiu čia veikti? Aš noriu namo. Perodyk man kelią.

- Nėra jokio kelio, Borisai.

- Bet, pone, jūs gi negalite uždrausti grįžti man pas žmoną, pas vaikus. Aš juk nebėsu kareivis.

- Jūs galite tai, Borisai.

- O caras? - paklausė jis staiga, drebedamas iš įtempimo ir gilios pagarbos.

- Jau nėra jokio caro, Borisai, - tyliai stebėdamas savo bendrą kalbą pasiškino jis.

Paskutinė kibirkštėlė užgeso Boriso akyse ir jis visiškai išvarges tarė:

- Taigi, aš negaliu namo?

- Dabar ne. Tu privalai palaukti, Borisai.

- Ilgai?

- Aš nežinau.

Jo veidas tamsoje vis labiau niukėsi.

- Aš jau taip ilgai laukiau. Ilgiau aš nebegaliu laukti. Parodyk kelią, aš bandysiu.

- Nėra jokio kelio, Borisai. Prie sienos tave suims. Pasilik čia. Mes tau rasime darbo.

- Žmonės čia manęs nesupranta, nesupranta ir aš jų, - kartojo jis atkakliai. - Aš čia negaliu gyventi. Padėk man, pone.

- Aš nieko negaliu, Borisai.

- Dėl Dievo meilės, padėk man, pone. Padėk man, aš jau ilgai nebegaliu...

- Negaliu, Borisai. Joks žmogus dabar negali kitam padėti.

Jie stovėjo tylėdami vienas prieš kitą. Borisas glamžė tankose kepure.

- Kodėl jie mane išvežė iš namų? Jie sakė, kad aš privalau ginti Rusiją ir carą. Rusija gi toli nuo čia, ir tu sakai, kad jie carą... kaip tu ten sakai?

- Atstatydino.

- Atstatydino, - bereikšmiai pakartojo jis tą žodį. Ką gi aš galiu dabar daryti. Aš turiu gi važiuoti namo. Mano vaikai šaukiasi manęs. Aš čia nebegaliu gyventi. Padėk man, pone, padėk man.

- Aš nieko negaliu, Borisai.

- Ir niekas man negali padėti?

- Dabar niekas.

Ruso galva sviro vis žemiau. Staiga jis kimiai pasakė:

- Aš dėkoju tau, pone, - ir apsisuko.

Iš lėto jis ėjė keliu. Vertėjas jį sekė akimis ir matė, kad jis praėjo pro viešbutį ir pasuko ežero link. Jis atsідuso ir nuėjo į savo viešbutį.

---0---

Matyt, likimo taip buvo lemta, kad tas pats žvejys sekančią dieną iš ežero ištraukė nuogą paskenduolį. Borisas buvo rūpestingai padėjęs dovanotą švarką, kelnes ir kepurę ant kranto, o pats grįžo į ežerą, iš kurio buvo ištruktas. Apie įvykį buvo sustatytas protokolas, ir kadangi niekas nežinojo jo pavardės, ant jo kapo pastatė pigų medinį kryželį, vieną iš tų kryželių, kuriais bevardžio likimo ~~kuriais~~ kryželių, kuriais dabar Europa nubarstyta nuo vieno iki kito krašto.

Vertė A.Jz.

PLAČIAI PASKLEISTAS LIETUVOS VYSKUPŲ LAIŠKAS

Amerikos lietuvių savaitraštis "Garsas" rašo: "Lietuvos vyskupų laišką apie Lietuvai padarytas skriaudas ir jos nepriklausomybės atstatymą, senatoriaus O'Konskio siūlymu, persispausdino "Congressional Record", kurio tiražas 150.000. Laišką ištiesai įdėjo ir "The Tablet", kurio leidžiama 110.000. NCWC News Service svarbesnes laiško ištraukas pranešė šešiasdešimt keturiems JAV laikraščiams. "Chicago Tribune", milijoninio tiražo, laišką plačiai paminėjo. Tuo būdu, balsas už Lietuvos laisvę šį kartą rado atgarsio laikraščiuose maždaug trijų milijonų egz. laidoje." /EI/

PROTESTAS DEL PABALTIJO OKUPACIJOS

Reuterio žiniomis, Lietuvai Išlaisvinti Sąjunga, kurios būstinė Buenos-Aires, padarė šį pareiškimą: "Nürnbergo bylos metu, kai teisiemi karo nusikaltėliai, Sovietų Sąjunga pažeidžia Atlanto chartą ir JTO nuostatus. Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje, jas atskyrus nuo kultūringo pasaulio, naikina mūsų miestus, žudo tautiečius, ir žymius skaičius lietuvių išvoža Rusijos gilumon. Lietuvių tauta visomis išgalėmis kovojo per ištisus trejus metus vokiečių okupacijos, prieš nacių planus. Lietuvių tauta protestuoja prieš jos narių naikinimą ir prašo JTO pagalbos, kad atstačius laisvą, demokratinę, nepriklausomą Lietuvos valstybę. /E/

LENKŲ SPAUDA APIE LIETUVIUS

Savaitraštis "Polska" Nr. 2, kovo 5 d., įsidėjo straipsnį iš "Catholic Herald", kuriame aprašomos sunkios lietuvių, pasilikusių tėvynėje, gyvenimo sąlygos ir kovos dėl laisvės. "C.H." žinias ėmė iš vieno lietuvių, buvusio partizano, kuris šiuo metu atvykęs į Londoną. Laikraštis, paminėjęs partizanų kovas, rašo, kad visą Lietuvą, ypač didesni krašto plotai, esą pilietinio karo apimti. Tose srityse vyrauja neramumai. Daug raudonosios armijos kareivių, kurie pirmą kartą savo gyvenime pamatė kitas gyvenimo sąlygas kaip Rusijoje, krinka. Maitinimosi būklė kiekvieną dieną blogėja. Maistą galima gauti tik spekuliacine kaina. Maži ūkiai sukollektivinti, o didesni išparceliuoti. Krašto vyrauja ūkinė suirutė. Būklė sunkina rusų daromos bentodairinės gyvulių rekvizicijos. Laikraštis, nurodęs katalikų bažnyčios patirtas aukas, pažymi, kad krašte įvesta rusų kalba kaip valstybinė. Rusai turi vilties laikui bėgant visai pašalinti lietuvių kalbą. Mokyklės esą arba uždarytos arba jų programa taip pakeista, kad tikybės mokslas visai pašalintas.

Žurnalas "Słowo Polskie" Nr. 7 vasario 16 proga įdėjo Lietuvos herbą. Ad. Mickevičiaus eilėraštį iš "Księgi Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego" ir linkėjimą lietuviams, kaip "broliškai tautai ištverti sunkias dienas. Tikime, rašoma toliau, kad Lenkijai ir Lietuvai vėl grįš Vladislavo ir Vytauto galybės metai. Tikime, jog Toji, kuri spindi Aušros Vartuose, gražins mus bendron tėvynėn." /MM/

DEL LIETUVIŲ KARIŲ VOKIEČIŲ KARIUOMENĖJE

Praėjusių metų pabaigoje, ypač amerikiečių srityje, kaip kuriose stovyklose daryti patikrinimai. Ten rasti lietuviai kariai, dalyvavę vokiečių kariuomenėje, iš jų pašalinti. Turimomis žiniomis, savo metu kreiptasi į santarvininkų vyriausiąją štabą, vėliau į USFET - JAV vyriausiąją karinę vadovybę Europoje ir šiuo klausimu paaiškinta:

1944. V. 15 Vietinė Rinktinė, vadovaujama gen. Plechavičiaus, vokiečių pancikinta. Rinktinės vyriausias tikslas - palaikyti krašte rimtį, rūpintis sienų apsauga, o atėjus laikui aktyviai ginti tautos pažeistas teises. Vokiečiai buvo jai numatę visai kitą paskirtį, būtent, įjungti į Wehrmachtą ar SS dalinius ir kovoti už jų tikslus. Vietinės Rinktinės vadovybė griežtai atsisakė tam tikslui panaudoti rinktinę, nors vokiečiai įvairiais būdais vertė ir grąsė. Tuo būdu nieko nepasiekus, Vietinę Rinktinę likvidavo. Vokiečių SS daliniai rinktinės karius internavo ir net iš kiekvieno batalijono sušaudė po kelėtą lietuvių karių. Daugelis buvo suimta, o rinktinės vadovybė išsiuntė į koncentracijos stovyklas. Rinktinės karių didžiuma nepasidavė ir pasitraukė į miškus.

Vokiečiai 3.400 suimtujų rinktinės karių ir nežymų skaičių karininkų išvežė į Vokietiją. Ten juos aprangė vokiška uniforma ir padojo aerodromų apsaugai, statybos darbams ir rinkti metalą.

Ilgą laiką užtrukusi vokiečių mobilizacija, nežiūrint įvairių gaudinimų, baigėsi labai menkais išdavomis. Tik keli tūkstančiai jėga pagautų jaunuolių paimti vokiečių kariuomenėn, nors tarptautinės konvencijos draudžiančios okupuotame krašte mobilizuoti. Šiuo ar kitu būdu lietuviai patekė vokiečių kariuomenėn, neturėdami jokio tikslo, vengė kovoti prieš santarvininkus. Kiekviena proga jie pasidavė nelaisvėn santarvininkams. Nežiūrint į tai, jų nemaža dalis šiandieną traktuojami lyg būtų buvę vokiečiais kariniais ir laikomi belaisvių stovyklose.

Minėtais raštais prašyta lietuvių karius paleisti iš stovyklų ir juos skaityti lygiateisiais su iškeldintais lietuviais. /E/

GEN.S.RAŠTIKIS APIE MŪSŲ PADĖTĮ

Generolas S. Raštikis, vasario 16-tosios proga rašydamas Regensburgo "Žiniase", daro tokias išvadas dėl mūsų ateities: "1. Atsakdami į pačioje pradžioje pastatytą klausimą, ar lietuvių tauta pati yra kaltą dėl Lietuvą ištikusią nelaimių, turime visai kategoriškai atsakyti - ne. 2. Nenustokime vilties. Naujoje žmonijos gaidynėje laisvųjų tautų tarpe bus ir mūsų lietuvių tauta. 3. Pirmiausia galvokime ne apie emigraciją, bet apie grįžimą į Laisvą Tėvynę. Kelias į Lietuvą galės būti dar sunkus, vingiuotas ir ilgas. Ne viskas darosi taip greitai, kaip mums norėtusi. Gal dar ne taip greit, bet vis dėl to mes grįšime. Tik daugiau kantrybės ir vilties. 4. Būkime verti Lietuvos nepriklausomybės. Labiau sielokimės ne savo, bet mūsų Tėvynės nelaimėms ir rodykime daugiau jautrumo ir aktingumo politiniams visos mūsų tautos ir mūsų valstybės reikalams. 5. Jei įvykiai rutuliotusi taip, kad mums tektų dar ir ilgesnį laiką pragyventi emigracijoje, tai ir tada nenusiminkime, nes jei ne dabar, tai po kitų didesnių įvykių, jie bus, Lietuva vistiek bus nepriklausoma. Jei būsime Lietuvai padarę viską, ką galėjome padaryti, ir jei patys būsime be priekaištų, tai būsime ne tik kantrūs, bet ir ramūs, nes žinosime, kad tuo tarpu Lietuva kenčia ne dėl mūsų kaltės, bet todėl, kad kiti, galingioji, ją kankina. Mes tikime ir tikėsime, kad Nepriklausomoji Lietuva kaip buvo, taip anksčiau ar vėliau bus."

NEMALONŲS SUPUOLIMAI

"Naujienos" Nr.286 persispausdino iš amerikiečių lietuvių komunistų organo "Laisvės" tremtinio J. Strakausko laišką, rašytą Jurgui Simaičiui, komunistui iš Montello, Mass. Laiške J. Strakauskas draugui komunistui rašo: "...Žinoma, aš norėčiau į Ameriką, jeigu bus galima, nes čia jau pripratęs. Pasiteiraukite, drugas George. Į Lietuvą aš nenorėčiau grįžti, kadangi ten viskas sugriauta, nes aš mačiau savo akimis. Mačiau ir jūsų brolių Antaną su visa šeima Vokietijoje..."

"Laisvė", kuri tremtinius keikia pasiutusiais fašistiniais šunimis, lietuviškais kvilingais, pronaciais ir kt., šį kartą pikty žodžių nepaminėjo tremtiniui, turinčiam giminystės ryšių su jos veikliu bendradarbiu.

LIETUVIŲ PADĖTIS LENKIJOJE

Lenkijoje atsidadusių lietuvių padėtis yra nelengva. Lietuvių - lenkų repatriacija baigėsi 1946.II.1. Remiantis Sovietų ir Lenkijos sutartimi, lenkai turėjo išsiųsti visus rusų piliečius, jų tarpe ir

lietuvius. Tai padarius, rusai grąžinsią lenkus į Lenkiją. Rusiškas NKGB gauda lenkuose esančius lietuvius ir talpina stovyklose. Žymi dalis lietuvių šeimų, t.y. žmonės ir vaikai, priima lenkų pilietybę ir tautybę, o vyrai slapstosi. Lenkai daro nemažą spaudimą, kad lietuviai repatrijuotų ar taptų jų piliečiais. Lietuvių santykiai su lenkais yra pagerėję svetiniams viešpatuojant jų žemėje. Lietuviai gyvena pas ūkininkus ir dirba didžiulioje tik už duoną. Dirbantys gaunamaistą tik sau, bet ne šeimai. Lietuviai jaučiasi esą be globos, duonos ir darbo.

Švedija yra sutikusi išileisti lietuvius pabėgėlius, bet lenkai sunkiai išduoda reikiamus dokumentus. Tuo klausimu atėjus tartis lenkų įstaigose neretais atvejais lietuvius išduoda sovietų žinyboms. /EI/

BALTIJOS PABĖGĖLIŲ KLAUSIMAS KONGRESINIAM REKORDE

"Naujienos" rašo: "Atstovas Daniel J. Flood /dem. iš Pensylvanijos/ įtraukė į Congressional Record Washington keletą dokumentų, liečiančių Lietuvos, Latvijos ir Estijos pabėgėlius Švedijoje, kurių išdavimo reikalauja sovietų valdžia: Amerikos Lietuvių Informacijos Centro sekretorės p-lės M. Kižytės laišką, Igno J. Šeiniiaus ir Vlodo Žilinsko radiogramas iš Stockholmo, Amerikos Lietuvių Tarybos Vykdomojo Komiteto raštą Švedijos ambasadoriui Washingtone ir ALT kablegramas popiežiui, Švedijos karaliui, Švedijos parlamento abiejų rūmų pirmininkams ir Švedijos laikraščiams."

* *Laikraštis* ir *IDOMU* *

AMERIKIEČIŲ KOOPERATYVAS EUROP. REMTI

JAV 22 šaltos organizacijos, jų tarpe ir Amerikos Lietuvių Šaltos Fondas /BALF/, ikūrė kooperatyvą Europai remti - Cooperative for American Remittances to Europe /CARE/. Kooperatyvas įregistruotas Vašingtone. Karo Departamentas pažadėjo jį kooperatyvą remti. Kooperatyvo pirmininku išrinktas M.D. Lincoln, JAV kooperatyvų sąjungos atstovas. Direktorium pakviestas D. Nelson, žinomas JAV karo gamybos įstaigos viršininkas. Kooperatyvas renka maistą, drabužius per šalpos organizacijas, kurių tinklas yra platus ir apima JAV visas svarbesnes vietas. Laikraštis "Amerika" apie šį kooperatyvą rašo: "Suprantama, kad ką tik įsikūręs kooperatyvas remia ir lietuvius Europoje, nes BALF pasiryžęs su šia nauja organizacija glaudžiai bendradarbiauti. /EI/

BORNHOLME IŠNYKO KOMUNIZMAS

Šiomis dienomis pranešta, kad raudonoji armija pradėjo išsikraustyti iš danų salos Baltijos jūroje Bornholmo. Įdomu, kaip "Naujienos" atsiliiepia apie rusų elgesį šioje saloje, persispausdindamos "Helsingborgs Posten" dienraščio pranešimą: "...Raudonarmiečiai plėšikauja ir toliau. Gyventojai guodžiasi, kad ši okupacija yra daug piktesnė

negu vokiečių. Viską, kas rusams reikalinga, jie ima be jokios atodaires. Pasitaiko dažnai ir prievartavimų. Pats meliausias grobis yra dviračiai, rankiniai laikrodžiai ir ariolka. Neapykanta rusams yra didelė. Komunizmas saloje nyksta, kadangi rusai nepopuliarūs. Vokiečių laikais čia būta nemaža komunistų, o dabar jų liko tik aštuoni."

KAM REIKALINGOS SUTARTYS

"Naujienos" Nr.292 rašo: "Stalinas visa savo užsienių politiką veda ta prasme, jog netolinioje ateityje karas neišvengiamas, - pareiškė Matthias Woll, ABE viceprezidentas. Vakarų pasaulis Stalino asmenyje turi tokį pat kovotoją, kokį turėjo Hitlerioje. Hitleris "Main Kampf" išdėstė savo planus, o Stalinas taip pat pasakė, kad taikos sutartys rašomos tikrai naujiems karams pasiruoti."

PERVERSMAS STRATEGIJOJE

Bandymai su atominėmis bombomis, kuriuos JAV žada padaryti ateinančią vasarą Ramiajame Vandenyne netoli Maršalų salų, gali padaryti visuotinį perversmą strategijoje ir pagrindinių karo priemonių statyboje. Naujai statoma 45.000 tų karo laivo statyba tuo tarpu sustabdyta ir bus laukiama atominų bombų bandymo rezultatu. Tiesiogiai laivo statybai skirta 26 milijonai svarų sterlingų. Tas laivas, kuris numatytas pavadinti "Kentucky", būtų turėjęs 40 centimetrų patrankas ir, be to, naujoviškas rakėtines patrankas, ligšiol dar nepraktikuotas karo laivyne. Be to, JAV sustabdyta dar 8 naujų karo laivų statyba. Amerikos karo strategijos ekspertai tvirtina, kad ne tik karo laivynas, bet ir didieji lėktuvnešiai jau yra muziejinės reikybės. Tikrai vienas generolas Doolittle pasisakė už karo laivyno reikšmę ir ateitį, nes esą atominės bombos, nežiūrint jų lemiančios reikšmės ateities karui, vis dėl to turi būti atgabėamos į paskyrimo vietas. /LLV/

ŠVEDIJA PRAŠO ATLYGINTI

Švedija šio karo metu ir jam pasibaigus padarė eilę žygių, kuriuos siekė pasipelnyti nesiskaitydama su priemonėmis. Pabaltijo valstybės ne kartą patyrė tokią jos nedraugišką elgseną. Švedai pirmieji uždarė Pabaltijo valstybių atstovybes. Lietuvos ir kitų valstybių Švedijoje padėta auksą perleisti bolševikams ir padaro poliningą sandorį. Pabaltiečiai kariniai - belaisviai, varu patekę vokiečių kariuomenėn, švedų vyriausybės išduodami bolševikams. Švedija už bolševikų pasiūlytas palūkanas pripažįsta bolševikams Pabaltijo valstybes. Tuo klausimu "Daily Mail" rašo: "Tarp Švedijos ir JAV ar D.Britanijos elgsenų esama didžiausio skirtumo. Švedija jau pripažino Pabaltijo įjungimą SSSR, o anglai iki šio meto to žygio nėra padarę. Sovietai pasiūlė 24 % mokėti švedams už jų įdėtą kapitalą Pabaltijo valstybėse, jei Švedija Pabaltijo valstybes pripažins Maskvai. Bolševikai už tą kainą siekė įsigalėti Baltijos jūroje ir jos pakrantėse. Jie sumokėjo minėtas palūkanas tik 1940 m. Švedai natekę palūkanų stengiasi atgauti kapitalą. Šiuo požiūriu jiems pasitaiko gera proga, nes JTO svarstant Persijos, Graikijos ar Indonezijos klausimų didžiuliu pakrypu prieš bolševikus."

Švedijos užsienių reikalų ministerija reikalauja Maskvos, kad grąžintų švedų įdėtą kapitalą Lietuvoje, Latvijoje, Estijoje. Reikalaujama suma siekia 5 milijonus L. Da trečdalis tos sumos įdėta Latvijoje, likusi dalis Lietuvoje ir Estijoje. Švedų reikalavimas vargu bus patenkintas. D.Britanijos reikalavimai yra svaresni, bet šiuo metu atidėti neaprežtam laikui. /EI/

LENKŲ "ŠEŠIOLIKA PUNKTŲ"

"Naujienos" rašo apie Amerikos Lenkų Kongresą, kuris pateikė šešiolikos punktų programą užsienių politikos klausimais, liečiančiais Lenkiją, Balkanus, Dunojaus šalis ir Baltijos valstybes. Ta programa išsiuntinėta visiems atstovams ir senatoriams Vašingtone. Lenkai reikalauja, kad sovietų kariuomenė ir žvalgyba būtų atšauktos iš Lenkijos teritorijos, kad Lenkijoje būtų praversti laisvi rinkimai, kurie privalo griežtos vakarinių sąjungininkų kontrolės, kad Sovietų Sąjunga nebūtų duodama finansinė parama, jei ji nepildo pasižadėjimų, duotų pasirašant Atlanto chartą ir daug kt. Deklaracijoje pareiškama: "Amerikos saugumo sumetimais atominės bombos paslaptim neturi būti dalijamasi su Sovietų Rusija."

REKORDAS SUTARTIS LAUŽYTI

Latvių informacinis biuletenis, leidžiamas Vašingtone, skelbia Latvijos - SSSR sutartis, kurios buvo bolševikų nevykdomos. Bolševikai sulaužė 32 sutartis ir nevykdė eilės pasižadėjimų. /E/

NAUJAS JUDĖJIMAS ITALIJOJE

Buvęs komedijų rašytojas ir filmų direktorius Gugliemo Gianini leidžia Romoje savaitraštį "L'Uomo Qualunque" /Paprastas Žmogus/, kuris trumpu laiku pasiekė didžiulio tiražo. Jo leidėjas sako, kad savaitraštį prenumeruoja 400.000 žmonių, bet kiekvieną jo egzempliorių perskaito mažiausiai trys žmonės. Šitas laikraštis nelauktai iššaukė platų visuomenės judėjimą. Jo populiarumo paslaptis slepiasi jo drąsioje šešių partijų koalicijos kritikoje. Iš šios šešių partijų koalicijos sudaryta italų vyriausybė, tačiau susidaro įspūdis, jog žmonės koalicijai nedaug tepritaria. Dabar šis naujo sąjūdžio vadas pradėjo leisti kitą savaitraštį, pavadintą "Paprasta moterimi" ir ketina artimiausiu laiku duoti dar du laikraščius: "Paprastą ūkininką" ir "Paprastą Darbininką". Gugliemo Gianini leidiniai smarkiai atakuoja komunistus ir socialistus, kritiškai pasisako apie krikščionis demokratų ir skelbia liberalizmą. Bet liberalų partijos vadus jis vadina "senais ir naujais asilais" ir pataria imti italams pavyzdį iš Anglijos ir Amerikos liberalizmo, laimėjusio karą prieš fašizmą. Rusijos komunizmą jis vadina taip pat fašizmu. /"Naujienos"/

ŽINIOS iš Tėlynės

KAS PROFESORIAUJA UNIVERSITETUOSE

Vilniaus Valstybiniame Universitete paskaitas skaito šie asmenys: istorijos filosofijos fakultete: V. Mykolaitis-Putinas, Kostas Korsakas, Juozas Balčikonis, Ignas Jonynas, Br. Untulis, Paulius Galanė, Jonas Laužikas, Juozas Žiugžda, Juozas Baldžius, J. Vabalas-Gudaitis, prof. Sezemanas, Dr. Karsavinas; gamtos fakultete: Jonas Dagys, Kazys Bieliukas, Kazys Šleževičius, Tadas Ivanauskas, Jonas Dalinkevi-

čius, Mykolas Kavackas, Stepas Jankauskas; medicinos fakultete: Jonas Kniriuškis, Pranas Sivickas, Stasys Cepulis, Jonas Šopauskas, Vyt. Girdzijauskas ir kt.; fizikos-matematikos fakultete: Zigmantas Šemaitis, Paulius Slavėnas, Petras Katilius, Povilas Brazdžiūnas; teisų fakultete: Aug. Janulaitis, Kazys Šalkauskas, Konstantinas Jablonskis, Povilas Pakaukis; ekonomijos fakultete: Petras Šalčius, Džidas Budrys, Jonas Bučas; chemijos fakultete: Juozas Matulis, Kazys Daukša ir kt.

Kauno Valstybiniam Universitetui esą 1.800 studentų /1941 m. buvo 3.200/. Medicinos fakultete esą 1.200 studentų, kurių 77 % moterų. Toliau seka technikos ir kiti fakultetai. Vokščiai pagrobę ir sunaikinę daugiau negu 75 % universiteto turto. Universiteto rektoriumi esąs prof. A. Furėnas. Universiteto mokomąjį personalą sudaro šie asmenys: profesorai - Aug. Janulaitis /istorijos-filologijos f-to dekanas/, J. Andriūnas /technikos f-to dek./, V. Lašas /medicinos f-to dek./, doc. A. Blotras /statybos f-to dek./, profesoriai - V. Mošinskas, J. Kapčinskas, Abraitis Jankickas, K. Baršauskas, Br. Sidaravičius, V. Vaičiūnas /1945 m. pabaigoj miręs/, K. Šloževičius, Pr. Mažylis, J. Šopauskas, J. Dulakevičius, Grybauskas; docentai - St. Stulginis, inž. A. Braukokas, Ratautas, Deksnys, Plėšardas Mitronas, J. Vidmantas, L. Kaušokis, G. Vabalavičius, moksl. kandidatai M. Banovičius; vyresnieji dėstytojai - J. Staponitis, J. Kauras, L. Gervilė, Mingaudas, N. Milonakis, Al. Labanovskas, M. Šiurkus, J. Mikuckas, L. Kurpikas, St. Vascuskas, Barzda, Kuprys, Česnaulevičius, F. Kaskulevičius, A. Rozenbliumas, V. Zubovas ir Steiblys. Vilniaus Merg. akademijoj profesoriauja: Petras Aleksandravičius, J. Mikėnas, Vienožinskis ir kt. /LLV/

LIETUVIAI - PAVYZDYS KITIEMS ?

"Naujienos" rašo: "Maskvos propaganda be pertraukos linksmioja mūsų krašto ūkininkus, kartais kviesdama juos tvirti vadinamąsias "raudonąsias guguoles", o kartais statydama juos pavyzdžiu kitiems. "Izvestijos" Nr. 229 ryški je vietoje skelbia, esą Lietuvos ūkininkai pristatę "šintus tonų grūdų". Girdi, Vilniaus apskritis duoklių pristatymo srity stovi pirmoje vietoje. Kitos tas primena: sekite jų pavyzdį. Maskvos oficiozas savo skiltyse rado vietos paminti du Zarasų apskr., Antazavės valsčiaus ūkininkus, kurie, termino nelaikdami, patys pristatę jiems skirtas normas.

SVEIKATOS REIKALAI LIETUVOJE

Lietuvos sveikatos komisaro pav. doc. Ponkauskas painformavo apie medicinos padėtį Lietuvoje. Prieš karą Lietuvoje buvo 1.200 gydytojų ir 2.000 vidurinio medicinos personalo. Šiuo metu liko tik 600 gydytojų ir 1.200 vidurinio medicinos personalo. Vilniuje, Kaune ir Panevėžyje veikia viduriniam medicinos personalui paruošti mokyklės. Šiauliuose ir Švenčionyse bus atidarytos medicinos sesėrimo paruošti mokyklės, be to, atidaryta dantų laborantams mokykla.

KAS DAR KARTAIS PARAŠOMA IŠ LIETUVOS

"Vienybė" talpina iš Lietuvos giminėms į J.V. parašytą laišką, kuriame tarp kitko skaitome: "...Labai mes linkimi ir patenkinti, kad jūs ten dar gyvi ir rasvoiki. Mes irgi dar pakikoliai sveiki. Gyvenam dar kaip gyvenom, bet nežinom kaip ilgai, nes pas mus dabar visokių atmainų yra. Dieną praleidžiam, tai žinom, kad praleidom, o kita dieną kaip bus, tai nežinom. Daug pažįstamų žmonių, taip pat ir iš gi-

minių, jau nėra. Pas mus linksmumo dar nėra jokio. Neperseniai, turbūt koks mėnuo laiko, žuvo Bronius ir trys mano švogeriai. Taip pat nežinom, kur yra A. šeimyna. Nėra ir kitų žmonių. Apie atsitikimus nėra šysiu, nes mažai turime popierio - gal suprasi ir taip. Mes labai jū-sų pasiilgę, norėtume pas jus atvažiuoti, jei būtų galima. Mes už ko-kios savaitės parašysim kitą laišką, jei gyvi būsim."

POLITINĖ

Apžvalga

NEIŠSPRESTOS PROBLEMOS. - Praūžęs karas paliko daugelį painių klausimų. Kaip išspresti bolševikų sudarytas painiavas tarp Baltijos, Viduržemio jūros ir Mandžūrijos? Kurio būdu sutvarkyti tautinį judėjimą britų imperijoje: Artimuose Rytuose, Indijoje, Burmoje ir Malajų salyne? Kaip įgyvendinti JAV kapitalistinę demokratiją plačiamo pasaulyje? Į klausimus daugelis atsako, kad tie sunkumai nugalimi tautoms turint geros valios. Gera valia šlandieną pavaduoja jėga, kuria remia-si kova už naują imperiją ar senos išlaikymą. Net anglosaksai, turėda-mi daugelį bendrų klausimų, vargų greitai prieis prie Churchillio "bro-liškos santarvės". Amerikiečiai šlandieną nėra linkę sudaryti tokią santarvę, nes britai turi daugelį sunkumų Artimuose Rytuose, Indijoje ir Indonezijoje. Jiems užtenka savų bėdų, kad dar svetimomis apsikrovis.

Anglosaksai atidėję ateičiai pagrindinius tarpusavius klausimus bendrai stengėsi tik degančiuosius. JAV imasi iniciatyvos ir išsiun-čia sovietams atle notų Bulgarijos, Ireno ir Mandžūrijos klausimais. Londonas netrukus daro demaršus ir įteikia panašias notas tais pat klausimais. Vasario 25 d. JAV nusiuntė notą Bulgarijos vyriausybei, reikalaujančią, kad ji būtų papildyta dviem opozicijos atstovais. Kovo 10 d. sovietų vyriausybė atskaitė minėtoji notą įskeltu klausimu ir pakaltino JAV, kad kišasi į Bulgarijos vidaus reikalus ir palaiko kraš-te esančią poziciją. JAV bernosiant atsakymą į Maskvos notą, D. Brita-nija Sofijos vyriausybę pareikalavo: a/parvesti nekomunistus minis-terius teisngumui ir vidaus reikalams, b/daryti laisvus rinkimus, c/garantuoti žodžio laisvę.

Vašingtonas vasario 9 d. nusiuntė notas Maskvai ir Čunkingui. Joje nurodoma, kad pasirėmus 1945.X.15 sutartimi negali būti rusų-kiniečių bendrai valdomos įvairios įmonės ir pramonė, kaip transmandžūrinis ge-ležinkelis. JAV 1946.III.8 gavo sovietų atsakymą, bet juo liko nepaten-kinta. Vašingtonas išsiuntė sovietams naują notą, į kurią dar iki šiol negautas atsakymas.

Sovietai, norėdami įsikurdinti Mandžūrijoje, pasiūlė Kinijai sutarti-nai eksploatuoti ten esančius turtus. Kinija nenori bendrauti su so-vietais ir jų pasiūlymą atmetė. Kai kurias Mandžūrijos vietas bolševikai užleisdžia Kinijai palikdami pramonės įmonėse tik sienas. So-vietai iki šio meto neskuba apleisti Mandžūriją. Šios priežastys ver-tė Kinijos užs.reik.ministerį protestuoti prieš Maskvos nedraugingą elgseną.

JAV, D. Britanijos ir Kinijos sutartinė veikla neabejotinai padarė įtakos į Kremliaus politiką Tolimuose Rytuose. Raudonoji armija eta-pais atitraukiama. Mukdeną ištuštinę, pasitraukė į pajūrį - Dairen ir kitus uostus. JAV radijo žiniomis, raud.armija visai apleidžia Mandžū-riją. Bet visa tai dar gali ilgai užsitęsti. Maskvai rūpi ten kuoil-

giausiai likti, nes Mandžūrija idomus kasnis ne vien ūkišku, bet ir kariniu požiūriu. Kariniu požiūriu ją idomauja Port Arturo - Dairen sritis, kurioje daro kavinis įstiprinimus ir ruošia aerodromus. Šie tikslai sunkiai įgyvendinami be nuolaidų, kurias jie pradeda daryti. Prie jų priskirtinos dalinis Mandžūrijos ir visiškas Bornholmo salos evakuavimas. Kremlius, gerai nusimanydamas apie JAV svorį ir sovietų jėgų santykį su kitomis galybėmis, turi daryti pigiausiai kaštuojančias nuolaidas. Žymiai didesnę užsispyrimą jie rodo britų įtakos zonoje. Anksčiau su britais galėjo žaisti, kai JAV lyg nuošaliau laikėsi. Dabartiniu metu Kremliaus veržla Artimuose Rytuose kai kuriuos verčia daryti per toli einančias išvadas.

NERVŲ KARAS. - Raudonoji armija, kuri š.m.kovo 2 d. turėjo būti visai atitraukta iš Irano, nuo termino tik 10 d. praslinkus, gauna naują parą. Ji, pradžioje naktimis, pradeda judėti trimis kryptimis - į Tauraną, Turkiją ir Iraką. Teheranas atsiduria grėsmėje, nes bolševikai teikia dalinius 35 km nuotolį nuo persų sostinės. Šis karinis judėjimas lyg nori priversti Iraną, kad sutiktų su sąlygomis, kurias atnešė ministras pirmininkas derėdamasis Maskvoje. Tos bolševikų sąlygos skamba: 1. Santarvės sutartis tarp Irano ir SSSR; 2. Teherano vyriausybė suteikia Azerbeidžanui autonomiją; 3. Iranas užsienių politiką derina riknuodamasis į Maskvą; 4. Sovietams suteikia koncesijas Irano naftą eksploatuoti; 5. Sovietų kariuomenė atitraukus iš Irano, Azerbeidžane kariuomenė organizuoja sovietų kariniai patarėjai. Toji kariuomenė bus laikoma vietovėse, kurias nurodys Maskva; 6. Sovietai laukdami Irano atsakymo laikys kariuomenė paruoštyje.

Raud. armija siekia palaužti Irano atsparumą. Krašto parlamentas išsiskirsto, nes baigėsi kadencija. Nauji rinkimai sunkiai praveisti, kai krašte vyrauja svetima armija. Vyriausybė lieka atsakinga už krašto tvarką, kurios ji neturi priemonių palaikyti. Šiose sąlygose bus prieita prie suirutės, kurios laukia kaimynas. Tuo atveju būtų dar vienas pretekstas viešpatuoti Irane.

Visa tai liečia ne vien Iraną. Britų užs. reik. min. Bevinas Žemuo-se Rūmuose pareiškia: "Mes gavome ryškų Stalino patikrinimą, kad Iranas bus neliečiamas ir nebus intasi jokių agresyvių priemonių, nukreiptų prieš jį." JAV ir D. Britanija anksčiau įteikė notas SSSR, kad pasiaiškintų dėl jos padarytų žygių Irane. Iki šio meto SSSR į jas neatsakė. Britams lieka apgailestauti dėl bolševikų politikos ir nurodyti, kad bet kurios teritorinės naujovės Irane nebus jų pripažintos.

JAV prez. Trumanas mano, kad ši padėtis nėra ypatingai pavojinga, o santarvininkai šią krizę laimingai pergyvenę. Betgi jie prideda, kad šiuo klausimu nebandė susirišti su Stalinu, o trijų galybių konferencijos nenumato. Kaip išrišti šią problemą, kuri yra susijusi su eile kitų? Anglosaksai pergyvendami nervų karo įtampą vadovaujasi žinomu pradū - wait and see - laukti ir stebėti.

BOLŠEVIKŲ UŽMAČIOS ARTIMUOSE RYTUOSE. - Neseniai sovietų oficialus "Izvestija" rašė: "Rusija nenori pasaulio valdyti, bet apsaugoti savo sienas. Žvelga į žemėlapi matysime, kad Rusijos sienos apsaugotos virtanės draugingų ir klusnių valstybių. Bet trys keliai iki šio meto yra atkirsti: Dardanelų sąsiauris, Erivanas-Aleksandretė ir Baku-Basra." Šiuos vartus norint praverti, reikia susidurti ne vien su eile nedidelių valstybių panaikinimu, bet ir su D. Britanijos interesais. Didžiausioje grėsmėje atsiduria Turkija, kuri stovi sovietams skersai kelio. Ji ramiai, bet susitelkusi laukia besitartinančios raudonosios armijos. Turkų kariuomenė mobilizuota ir milijonas vyrų laukia kovos ženklo. Istambule apsiausties stovis. Įtampą dar dau-

ginau didina, nes bolševikai tvirtinasi Bulgarijoje, Turkijos pasienyje. United Press praneša, kad toji siena uždaryta. Britų karo laivynas manevruoja Viduržemio jūroje. Turų gerai informuotas laikraštis xx "Tanin" rašo: "Turkija ginsis iki paskutinio. Ji nesvyruos griebtis priemonių, kurios būtinos apginti savistovumui ir teisei."

Sovietų veržla neabejotinai pažeidžia D. Britanijos interesus. Artimieji Rytams patekus į bolševikų rankas, pagrindinis kelias į Indiją gali būti atkirstas. Britai už tą kelią ir įtaką Artimuose Rytuose turės kovoti, ypač sulaukę patikrinimo, jog amerikiečiai juos parems.

Art. Rytai yra tik vienas ginčo objektų. Šis karas jų paliko gausybę. Sužalota Europa, beišsilaisvinantis kolonialinis pasaulis lydimas nuolatinės grėsmės - bolševizmo. Stalinas sutinka su Churchilliu, kad bolševizmo įtaka didėja pasauly. Bolševizmas suskaido šiandieną tautas ir valstybes į du frontus, kurių kiekvienas turi skirtingus ginklus - raudonąją bacilą ir atominę bombą. Raudonoji bacila jau seniai kovoja. Ar šis ginklas privers panaudoti kitą ginklą - atominę bombą? Daugelis pradeda įtikėti, kad ateitis slepia ir šią galimybę. /EI/

Chronika

VYRIAUSIAS LIETUVIŲ TREMTINIŲ BENDRUOMENĖS KOMITETAS. - Įvykusiame Lietuvių Tremtinių Bendruomenės kolonijų atstovų suvažiavime Hanau stovykloje, išklausius aktualiaisiais lietuviams klausimais pranešimų ir apsvaresčius bėganuosius klausimus, buvo išrinktas Vyriausias Lietuvių Tremtinių Bendruomenės Komitetas šios sudėties: prof. Končius, M. Židonis, J. Audėnas, kun. Sidaravičius, Vilkaitis, S. Sužiedėlis, A. Čelčys ir J. Grigolaitis.

"RANKOS PASPAUDIMAS". - "Käesurve" /Rankos paspaudimas/ - taip vadinasi nauja eilėraščių knyga, kurią išleido šiuo metu Bad Segeberge gyvenęs estų poetas ir kritikas Aleksis Rannit. Mums ši knyga tuo įdomi, kad didelė dalis šios knygos yra paskirta Lietuvai, kurios senu mylėtoju A. Rannit mes jau seniai žinome. Eilėraščių cikle apie Lietuvą, jų tarpe du triolėtai, tematikon įeina Nemunas, Nida, Lietuvos kryžiai, keturios lietuvišės - pavasario, vasaros, rudens, žiemos. Ciklo paskutiniame eilėraštyje "Leodu" /Lietuva/, kuris dramatiškai pessimistinio pobūdžio, sakoma: "Ne. Netikiu aš. Dar nėra mirusi, nemirsi niekuomet tavo siela." Tai jau nebe pirmas A. Rannit spaudos darbas, kurio puslapiuose randame Lietuvą.

RYŠYS TARP TREMTINIŲ IR AMERIKOS. - JAV Valstybės Departamentas amerikiečių spaudoje padarė pranešimą, kuriame nurodoma sąlygos užmegsti ryšį tarp Vokietijoje ir Austrijoje gyvenančių tremtinių ir JAV. Ryšį turi užmegsti patys tremtiniai, parašydami atitinkaname blanke keletą pastabų apie są-

ve JAV gyvenantiems giminėms ir pažįstamiems. Gavęs tokį atvirlaiškį, amerikietis turi galimybę pasiųsti ne tik laišką savo giminaičiams, bet ir siuntinį iki 5 svarų svorio. Gautas atvirlaiškis pašte tampa kaip dokumentas, jog laiškas ar siuntinys siunčiamas tikru adresu.

PIRMASIS LIETUVIŲ DIENRAŠTIS. - Memmingeno lietuvių stovykloje pradėtas leisti pirmasis lietuvių dienraštis Vokietijoje, spausdinamas spaustuviėje, "Mintis". Dienraštis yra mažo formato. Laikraščiu aprūpinamos ir kaimyninės kolonijos.

NURTINGENO NAUJIEKOS. - Kovo 16 d. Nürtingeno lietuvių kolonijoje koncertavo Vilniaus operos solistas St. Liepas. Solistui akompanavo muz. M. Noreika. - Linaus Universitetas, atgaivindamas savo veiklą, kovo 18 d. suruošė Dr. inž. A. Damušio paskaitą apie atominę energiją. - Neseniai pradėti siuvimo ir kirpimo kursai moterims, kurių kursus lanko virš trisdešimtys. Kursams, kurie užtruks apie 4 mėn., vadovauja L. Grinaitė. - Pradėtos paskaitos ir radijo bei elektros monterių kursuose.

EILĖRAŠČIAI VAIKAMS. - Viktoras Šimaitis, gyv. Reutlingene, parešė ir paruošė spaudai eilėraščių rinkinį vaikams "Vyturėliai laukuose". Knygą išleisčia pats autorius. Ilustracijas ruošia dail. Povilas Osmolskis.

AUTOMOBILIZMO VADOVĖLIS. - Würzburgo stovykloje rotatoriumi išleista inž. V. Minulko knyga "Automobilis". Knyga iliustruota spaustuviėje spausdintais paveikslais, kurių yra 215. Viršelis spausdintas taip pat spaustuviėje. Vadovėlis turi 110 pusl. Toje pat stovykloje išleistas rotatoriumi spausdintas inžinierių ir technikų draugijos Würzburgo neperiodinis leidinys "Inžinieriaus Kelias", kuris numatęs virsti periodiniu, spaustuviėje spausdintu, laikraščiu.

TAUTINĖS MARTIROLOGIJOS MEDŽIAGOS REIKALU. - Mūsų tautos kančių golgota šio karo eigoje turės daug kietų epizodų. Jau dabar jie slėgia giedresnio spindulio išsiilgusią tautą. Daug kam sunku klausytis ar skaityti šurpius tautiečių išgyvenimus kacetuose ar kalėjimuose. Suprantama. Mes visi esam pernelyg daug iškentėję. Tačiau bent ateities laikams neturi likti bekalbė mūsų tautinės kanikininkystės istorija. Ateities kartoms turi likti žinomos mūsų kovų žaizdos ir mirtys. Laikinasis Lietuvių Politinių Kalinių Komitetas savo darbų plane yra numatęs rinkti tautinės martirologijos medžiagą ir tą darbą laikinai yra pavadęs buv. Stutthof kaliniui Stasiui Ylai. Prašomi visi, kas turi žinių apie nukankintus nacių tautiečius, siųsti jas LLPKK-tui, /14/ Pfullingen b. Tübingen, Coethestr. 12. Svarbios yra mirties datos, kančių ir mirties aplinkybės, kalinimo motyvai, herojiniai kanikinių laikysenų bruožai, sudėginimo ar palaidojimo vieta, fotografijos, būdingesni laišakai, testamentinės frazės. LLPKK-tas, neturėdamas tuo tarpu galimybės rinkti kitą reikšmingą medžiagą, kurią mūsų kanikiniai yra turėję su savim, prašo tačiau ją asmeniškai saugoti. Kiekvienas išlikęs daiktas, surištas su kanikinių gyvenimu, bus muziejinė vertybė ir turės kada nors pasidaryti visos tautos nuosavybė. /Kiti laikraščiai prašomi parsišpausdinti/.